

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

STUDIE A KRÁTKÉ CLÁNKY

PŘEHLED VÝZKUMŮ 46

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

130115280

PŘEDNÍ ZPRAVY O BRNĚ
NA STARÉM MĚSTĚ V LIDOVÝCH A NERODKOVÝCH
K ASPEKTŮM VÝZKUMŮ MĚSTA BRNĚ

PŘEDNÍ
VÝZKUM

BRNO
1998

93 95458

BRNO 2005

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka,
Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

Copyright © 2005 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Gloria Rosice

Pokyny pro autory na internetové stránce <http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>
Instructions to authors on internet pages

Novověkou část stratigrafie náměstí představují šterkopískové a hlinité dorovnávkové vrstvy, někdy s příměsí stavební suti, a jedna, příp. dvě úrovně valounových dlažeb. Ve všech zkoumaných sektorech výkopu pro vodovod byly zachyceny cihlové kanálky odvádějící splašky z jednotlivých domů na náměstí do rovněž cihlové kanalizační stoky z 19.–20. století. Její průběh byl registrován v sondách S8/04, S15/04, S19/04 a S21/04. V sektoru A výkopu pro vodovod bylo pak odkryto dřevěné vodovodní potrubí, kterým byla pravděpodobně odváděna voda z kašny doložené ikonografickými prameny.

Sondy S2/04 a S14/04, situované při SZ a JZ straně kostela sv. Vojtěcha, zachytily okraj kostelního hřbitova. V sondě S2/04 bylo navíc registrováno zdívo z lomového kamene na maltu, narušené recentním výkopem pro plynové potrubí. Vzhledem k jeho umístění a charakteru ho lze s velkou mírou pravděpodobnosti ztotožnit s ohradní zdí hřbitova. Na východní straně zdi, tedy směrem k průčelí kostela, bylo zcela či zčásti odkryto několik hrobových jam s pohřby uloženými na zádech a orientovanými hlavou k západu. V některých hrobových jámách se nacházely pozůstatky rakví (zkorodované hřeby, trouchnivé dřevo), v jednom z dětských hrobů byla nalezena při skeletu hlíněná kulička. Nepřehledná stratigrafická situace, způsobená četnými recentními zásahy, umožňuje tyto hroby datovat jen rámcově do pozdního středověku až novověku.

*Marek Kiecoň, František Kolář, Michal Zezula,
NPÚ, ú. a p. Ostrava*

Resumé

Opava (Kat. Opava-střed, Bez. Opava). Dolní Platz. Parz. N. 573, 579. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung, Stadt, Gräberfeld. Rettungsgrabung.

OPAVA (k. ú. Opava-střed, okr. Opava)

Náměstí Osvoboditelů, parcela č. 22. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Archeologický výzkum (NPÚ Ostrava akce č. 92/04) byl vyvolán stavební činností v dvorním traktu domu č. p. 7 na náměstí Osvoboditelů č. o. 6 a proběhl ve dnech 3.–5. 11. 2004.

Lokalita se nachází vně původního středověkého hradebního pásu v samém sousedství někdejší Ratibořské brány, někde v místech příkopu, případně v jeho těsné blízkosti, jakož i v prostoru pozdějšího systému barokního městského opevnění. V souvislosti s jeho demolicí v průběhu první poloviny 19. století byla plocha někdejšího propracovaného systému městské fortifikace v těchto místech dodatečně zastavěna řadou původně patrových domků, svou dispozicí kopírujících průběh dálkové komunikace procházející původně Ratibořskou branou ve směru na Ratibor.

Výzkum byl realizován formou kombinace dokumentace stěn výkopů základové rýhy (sondy S1 a S2) a omezených plošných odkryvů, přičemž povrchu geologického podloží nebylo vzhledem k stavebníkem požadované konečné úrovni snižování dosaženo. Ve svrchní části dokumentovaných profilů bylo registrováno souvrství tvořené převážně povodňovými hlínami; jejich charakter a pozice naznačují, že se zřejmě jedná o cílené planýrky v místech někdejšího městského

opevnění, resp. příkopu. Jejich sled byl na několika místech narušen pilíři z lomového kamene stavěného na maltu a vynášecími cihlovými pásy studňovaného základu souvisejícího se zástavbou parcely z 19. století. Spodní část dokumentovaných profilů představovaly středověké uloženiny, některé z nich taktéž druhotně uložené ve formě terénních planýrek. Keramický materiál, získaný dílem vzorkováním profilů, dílem z omezeného plošného odkryvu, lze rámcově datovat do 13.–15. století, druhotně deponované povodňové hlíny obsahovaly novověký keramický materiál. V části zkoumané plochy, a to ve dně výkopu S1, byl zachycen relikt valounkového štětu bez keramických nálezů, dokládající komunikační využití částí této parcely ve středověku (novověku?). Existence tohoto zjevného zpevnění terénu problematizuje předpokládanou lokalizaci této parcely do míst někdejšího středověkého hradebního příkopu. Vzhledem k této skutečnosti se ovšem nabízí otázka, zda tato nálezová situace nesouvisí s možným středověkým předměstským osídlením poblíž brány, které kopírovalo průběh dálkové trasy procházející Ratibořskou branou. V důsledku rozšiřování hradebního systému v průběhu 16.–18. století lze hypoteticky předpokládat zánik této předměstské zástavby v okolí Ratibořské brány a její částečné obnovení resp. opětné vybudování po demolici městské fortifikace v průběhu 19. století. Jedná se ovšem o čistě hypotetické úvahy, k osvětlení nálezové situace v této okrajové části městského jádra snad v budoucnu napomohou případné další záchranné výzkumy realizované v předpokládané trase někdejšího městského opevnění a jeho předpolí.

František Kolář, NPÚ, ú. a p. Ostrava

Resumé

Opava (Kat. Opava-střed, Bez. Opava). Osvoboditelů Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

OPAVA (k. ú. Předměstí, okr. Opava)

Rybářská ulice, parcela č. 2924. Novověk. Město. Záchranný výzkum.

V roce 2004 byla realizována celková rekonstrukce ulice Rybářské v Opavě, její součástí byla i výstavba nové kanalizace. Rybářská ulice, která tvořila osu osídlení předměstské části zvané Ganzov, kopíruje na okraji inundačního území řeky Opavy tok tzv. městského náhonu, který již od středověku zásoboval vodou několik mlýnů nacházejících se v pravobřežní části opavského Ratibořského předměstí.

Archeologický výzkum (NPÚ Ostrava akce č. 5/04) se v první fázi soustředil na dokumentaci profilů vzniklých na stěnách technologické šachty umístěné poblíž křižovatky Rybářské a Sadové ulice. Kromě toho byly dokumentovány i dřevěné konstrukční prvky vyjmuté ze šachty bagrem před započítím výzkumu. Přestože bylo nutné z bezpečnostních důvodů dokumentovat v nezapažené šachtě profily pouze z jejího okraje, podařilo se zjistit, že svrchní část cca 5,0 m mocného profilu tvoří recentní planýrky a spodní sestává z naplavených hlín, které bylo možné na základě keramických nálezů získaných z vytěžených zeminy rámcově datovat do novověku. Stejně stáří byla s velkou mírou pravděpodobnosti i bagrem zničená dřevěná konstrukce, která byla do těch-